

14. 1. 2015

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Ke škodě způsobené provozem zvlášť nebezpečným dle občanského zákoníku

Občanský zákoník má za sebou již rok účinnosti, ovšem o mnoha jeho institutech ještě nebylo v literatuře podrobněji hovořeno. Jednou z takových oblastí je i škoda způsobená provozem zvlášť nebezpečným. Článek pojednává o některých aspektech této odpovědnosti.

Obecná východiska právní úpravy - kde hledat odpovědi

Právní úprava škody způsobené provozem zvlášť nebezpečným je obsažena v § 2945. Znění zákona není třeba opisovat. Právní úprava povinnosti nahradit škodu vzniklou při činnosti závodu nebo jiného zařízení zvlášť nebezpečného (dříve provoz) se v občanském zákoníku objevuje až v § 351 středního občanského zákoníku (zák. č. 141/1950). Výslovný odkaz na „provoz“ souvisel s tím, že mělo jít o úzkou souvstažnost s dopravou.[1] OZ1964 problematiku upravoval v § 432.

Nový občanský zákoník je ve velkém rozsahu předchozí právní úpravou inspirován[2], ačkoli přichází s některými novými přístupy, jak o nich bude referováno dále. Zákon se zřejmě inspiroval rovněž pravidly PETL,[3] kdy právní úprava je prakticky obdobná. Někteří dokonce tvrdí, že odpovědnost podniku upravená v čl. 4:202 PETL a odpovědnost za škodu způsobenou abnormálně nebezpečnou činností dle čl. 5:101 PETL byly přímým inspiračním zdrojem nového občanského zákoníku.[4] To je sice pravdou, ale inspirační zdroje lze hledat i v DCFR.[5]

Úpravu speciální k občanskému zákoníku ale musíme hledat například v atomovém[6] či horním zákoně.[7]

Předpoklady povinnosti k náhradě škody

Zákon zakotvuje pravidlo objektivní odpovědnosti[8] v případech činností, které jsou pro společnost užitečné, ovšem jsou zdrojem zvýšeného rizika. Zájmem státu není takovéto činnosti zakázat, ale je nutné regulovat reparace možných škod, které s takovými činnostmi souvisí.

Předpoklady odpovědnosti za škodu dle komentovaného ustanovení jsou:

- 1) provoz závodu nebo jiného zařízení zvlášť nebezpečného,
- 2) vznik škody způsobené zdrojem zvýšeného nebezpečí,
- 3) příčinná souvislost mezi 1 a 2

Co je provoz zvlášť nebezpečný provoz?

Ustanovení míří na situace, kdy je činnost, která je zvýšeným zdrojem rizika, provozována

pravidelně, soustavně a bez trvalejšího přerušení. Nebude se tedy jednat o dílčí výkony činnosti, které se neopakují (např. výbuch pyrotechniky na náměstí). Případné přerušení trvalé činnosti na omezenou dobu nemá na odpovědnost vliv. Podstatnou je v dané věci toliko dlouhodobá povaha, nikoli délka případného přerušení činnosti. Jakékoli krátkodobé přerušení činnosti (např. předběžné opatření zakazující provoz), která je následně obnovena, nezpůsobuje zánik odpovědnosti. **Jde o ustanovení speciální k ustanovení § 2924 a míří na užší rozsah činností, jejichž provoz je zvláště nebezpečný.**

Definici zvláště nebezpečného provozu v občanském zákoníku nenajdeme. Jak bylo uvedeno v úvodu, definice byla vymezena dřívější judikaturou. Její závěry lze užít částečně dodnes[9]. *Za zvláště nebezpečný se považuje provoz, s jehož realizací je spojena možnost zvýšeného nebezpečí vzniku závažných škod. Jde především o provozy, kde dochází k využívání těch přírodních sil, pro něž je typické, že i při zachování veškeré potřebné péče a s využitím všech poznatků vědy a techniky nejsou plně ovladatelné a kontrolovatelné, takže z procesu jejich využití hrozí pro okolí zvýšené a zpravidla přímé nebezpečí vzniku škod.*

Zdrojem zvýšeného nebezpečí mohou však být i věci, jejichž běžné užívání obvykle nezvýší škodlivý vliv na okolí, avšak za určitých podmínek se mohou projevit vedlejší účinky, s nimiž je spojen vysoký stupeň pravděpodobnosti vyvolání újmy.[10] **Může tak jít například o plynárenské zařízení, které je z toho důvodu chráněné ochranným pásmem dle zákona č. 458/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů.**

Nejde automaticky o všechny činnosti, které jsou zvýšeným zdrojem rizika. Např. provoz automobilového závodu v předstartovní fázi, kdy se vozidla řadí na svá místa před startem soutěžní jízdy, nemá povahu provozu zvláště nebezpečného.[11]

K výkladu ustanovení napomáhá odst. 3 komentovaného ustanovení, které zakládá vyvratitelnou domněnku. **Má se za to, že provoz je zvláště nebezpečný, pokud:**

- je provozován továrním způsobem, nebo
- pokud se při něm používá výbušná nebo podobně nebezpečná látka.

Továrním způsobem rozumíme činnost, při které je požadována pravidelnost a rozdělení daných činností mezi jednotlivé úseky při výrobě věcí velkého počtu. **Výbušniny nebude zřejmě těžké rozpoznat[12], co se týče podobně nebezpečných látek,** půjde např. o kyseliny, těkavé látky, hořlaviny, atp. Tedy všechny věci movité v jakémkoli skupenství, které jsou schopny negativně ovlivnit zdraví osob, životní prostředí, či zničit, či poškodit jiné věci.[13]

Výkladovou pomůcku dává i zákon sám, když stanoví, že provoz je zvláště nebezpečný, nelze-li předem rozumně vyloučit možnost vzniku závažné škody ani při vynaložení řádné péče. Tzn., že s ohledem na stav vědy a techniky v daném místě a čase nelze zcela vyloučit, či omezit vznik jakékoli škody. To ovšem v současné době nelze v podstatě nikde.

Liberace (exonerace) provozovatele

Ačkoli se jedná o objektivní odpovědnost, má provozovatel možnost zbavení se odpovědnosti v případech, kdy unese důkazní břemeno v tom smyslu, že:

- škodu způsobila zvnějšku vyšší moc, nebo
- že ji způsobilo vlastní jednání poškozeného, nebo
- neodvratitelné jednání třetí osoby.

To tedy v praxi znamená, že provozovatel musí prokázat, že škoda nevznikla v důsledku zdroje zvýšeného nebezpečí, ale zcela neovlivnitelnou událostí, mající svůj původ mimo nebezpečnou činnost. Půjde tak o případy přírodních katastrof[14], nezodpovědného jednání poškozeného[15] či teroristického útoku. I zde je ovšem provozovatel povinen prokázat, že na běžné situace obdobného typu byl připraven a že se jednalo o neočekávatelné události.

Odpovědnost provozovatele za škodu způsobenou na lesních porostech vypouštěním škodlivých látek do ovzduší není vyloučena tím, že provozovatel plní povinnosti plynoucí z předpisů o ochraně ovzduší, včetně placení poplatků za znečišťování ovzduší.[16]

JUDr. Jakub Dohnal, Ph.D.,
advokát

[DOHNAL PERTOT SLANINA | advokátní kancelář](#)

PRAHA | HRADEC KRÁLOVÉ | OLOMOUC | LETOHRAD

Prvního pluku 143/12, Praha - Karlín
Komenského 266/3, Hradec Králové
Schweitzerova 84/50, Olomouc
Václavské náměstí 76, Letohrad

Tel.: + 420 587 407 086
e-mail: info@akdps.cz

---

[1] Podrobněji PSUTKA, J. in ELIÁŠ, K. a kol. Občanský zákoník - Velký akademický komentář. Praha: Linde, 2008., s. 926, kde odkazuje na důvodovou zprávu tehdejší právní úpravy.

[2] např. třaskaviny uvedené v odst. 3 byly jedním ze znaků, které pro tento typ činnosti vymezovala doktrína, např. ŠVESTKA, J. a kol. Občanský zákoník - komentář. II. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 1254, či PSUTKA, J. in ELIÁŠ, K. a kol. Občanský zákoník - Velký akademický komentář. Praha: Linde, 2008, s. 928

[3] Art. 5:101. (1) A person who carries on an abnormally dangerous activity is strictly liable for damage characteristic to the risk presented by the activity and resulting from it. (2) An activity is abnormally dangerous if a) it creates a foreseeable and highly significant risk of damage even when all due care is exercised in its management and b) it is not a matter of common usage. (3) A risk of damage may be significant having regard to the seriousness or the likelihood of the damage. (4) This Article does not apply to an activity which is specifically subjected to strict liability by any other provision of these Principles or any other national law or international convention.

[4] VLASÁK, M. Vybrané otázky práva civilních deliktů v novém občanském zákoníku na pozadí PETL, Právní rozhledy, 2012, č. 15-16, s. 561

- [5] VI. – 3:206: Accountability for damage caused by dangerous substances or emissions
- [6] Zák. č. [18/1997](#) Sb., O mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů
- [7] Zák. č. [44/1988](#) Sb., O ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon)
- [8] Povaha odpovědnosti za „provozy zvlášť“ nebezpečné je předmětem diskuzí po celé Evropě, k tomu srovnej KOZIOL, H. STEINIGER, B., European Tort Law, Walter de Gruyter, 2009, s. 685
- [9] K odlišnostem v terminologii viz dále.
- [10] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2002, sp. zn. 25 Cdo 972/2000, [C 1155].
- [11] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 19. 2. 2004, sp. zn. 25 Cdo 1923/2002, [SR 6/2004 str. 225]. Nutno dodat, že toto rozhodnutí nebylo schváleno ke zveřejnění v tzv. „zelené sbírce“ s tím, že není vhodné k zobecnění. K tomu VOJTEK, P. Potřetí k judikatuře Nejvyššího soudu neschválené k publikaci v „zelené sbírce“, Soudní rozhledy, 2005, č. 12, s. 437-
- [12] Definice je upravena v § 21 zák. č. 61/1988, o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě. Pro účely komentovaného ustanovení jde ovšem obecně o všechny látky schopné exploze, tzn. změny podstaty, či skupenství explodující věci.
- [13] Shodně NOVOTNÝ, P., KOUKAL, P., ZÁHOŘOVÁ, E., Nový občanský zákoník - náhrada škody, Praha: Grada Publishing, a.s., 2014, s. 72.
- [14] Ovšem pouze o takové, které nebylo možné vzhledem k danému provozu předvídat. Provozovatel má totiž samozřejmě povinnost zařízení, či závod proti nepříznivým vlivům okolí řádně zabezpečit. Tuto záležitost je nutné posuzovat individuálně.
- [15] Student při exkurzi opustí skupinu, překoná zamčené dveře a napije se jedu v chemické laboratoři.
- [16] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2008, sp. zn. 25 Cdo 769/2006, [R 55/2009 civ.]

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací – režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)